

Pussy

Howard Jacobson

Pussy

Vertaald door Dennis Keesmaat

2017 Prometheus Amsterdam

Voor Donald Zec – de beste prater,
de beste luisteraar, de beste vriend

Oorspronkelijke titel *Pussy*

© 2017 Howard Jacobson

© 2017 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en

Dennis Keesmaat

Omslagontwerp Jan van Zomeren naar een ontwerp van Penguin

Random House

Illustratie omslag Chris Riddell

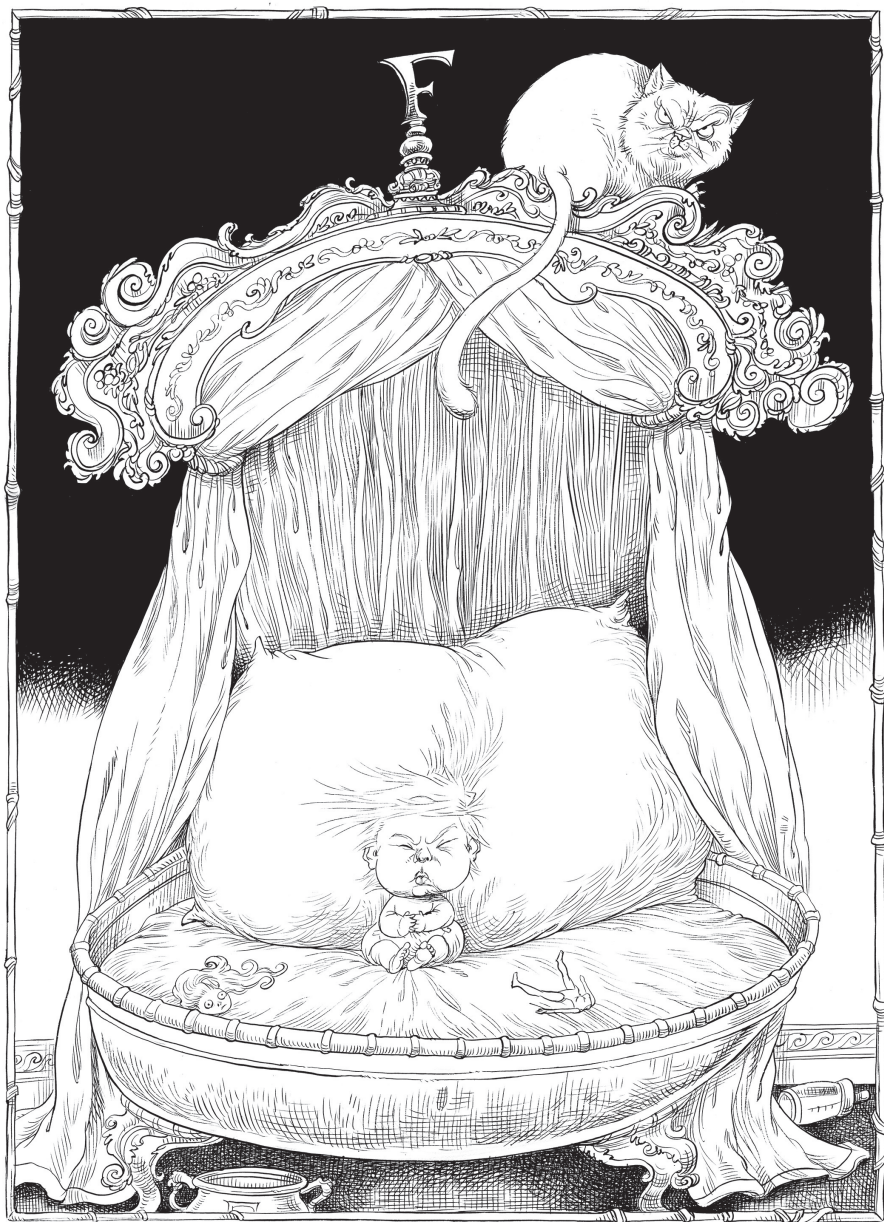
Foto auteur Rune Hellestad/Corbis

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 3419 8

Hoe kan men ooit verwachten dat de mensen
raad zullen aannemen, wanneer ze nog niet
eens naar waarschuwingen willen luisteren?

– Jonathan Swift

BOEK EEN

Openbaring

En ik zag uit de zee een beest opkomen...

En het beest dat ik zag, was een hyena gelijk; en zijn voeten als een clowns voeten; en zijn gezicht als het gezicht van een verwend kind...

En het volk gaf hem zijn kracht, en zijn troon, en grote macht...

En zij aanbaden het beest, zeggende: Wie is dit beest gelijk? Wie kan krijg voeren tegen hetzelfde?

En hetzelfde werd een mond gegeven, om dwaze dingen te spreken...

En het opende zijn mond tot lastering tegen de waarheid...

En het zal geschieden dat allen die op de aarde wonen zich zullen afvragen waarom ze hetzelfde aanbaden...

En ze zullen weten dat het beest niet uit de zee kwam maar uit hun eigen harten...

En ze zullen vrezen dat het beest, eenmaal vrijgelaten, nooit overgehaald zal worden om weer terug te gaan.

PROLOOG

De mars der onwetendheid

Op een vroege ochtend in de uiterst warme winter van 20** liep een gedaante tussen de hoogste obelisk en ziggoerats van de ommuurde republiek Urbs-Ludus. Hij was op zoek naar het paleis met de gouden poorten en was ervan overtuigd dat hij het niet zou missen. Hij was een magere man van halverwege de veertig, van bovengemiddelde lengte maar zonder haar. Hoewel de meeste mensen die hij passeerde deden alsof ze de warmte niet voelden en helemaal ingepakt bleven, tot sjaals aan toe, droeg hij zijn jas over zijn schouder. Iets aan hem – het zou zijn geschoren hoofd geweest kunnen zijn, want dit was een samenleving die veel waarde hechtte aan fantastische coiffure – wees op onverzettelijkheid en misschien zelfs wel een verlies van gezag. Hij was professor Kolskeggur Probrius, tot het jaar ervoor hoofd fono-ethiek, een universitair onderzoeksprogramma dat zich bezighield met het belang van taal voor ethisch denken. De woorden die we gebruiken en de manier waarop we ze uiten, betoogde hij, hebben invloed op de gedachten die we hebben en de handelingen die we uitvoeren. ‘Slechte grammatica leidt tot slechte mensen’ doet nauwelijks recht aan de subtiliteit van zijn denken, maar daar kwam het op neer.

Als vrijgezel met sobere gewoontes had hij de achting

van studenten verdiend met zijn toewijding aan hun vooruitgang. Toen kwam de Grote Zuivering van de Illuminati, en professor Probrus merkte dat hij beschuldigd werd van cognitieve neerbuigendheid, dat wil zeggen van het bezit van specialistische kennis een deugd maken. De studenten maakten zich ongerust over de waargenomen afstand tussen zijn verworvenheden en die van henzelf. Ze hadden het gevoel dat ze ondergeschikt aan hem waren en dat er op hen neergekeken werd. De studenten gaven toe dat hij pogingen deed hen weg te leiden van hun verbijstering door synoniemen te vinden voor de woorden die ze verontrustend vonden, maar ze gaven toe dat dat slechts tot gevolg had gehad dat ze zich geremedialiseerd voelden. Het moment waarop hij beweerde het woord ‘remedialiseren’ niet te kennen was het moment waarop zijn lot werd bezegeld. Daar had je het: hij geloofde dat de taal van hem was. Tijdens een speciaal bijeengeroepen hoorzitting van het Duimhof gingen zevenenzeventig duimen naar beneden terwijl er maar drie omhooggingen. De Duimcultuur trof geen voorziening voor onthoudingen. Professor Probrus was zijn baan kwijt.

Het was zoals de instructies al hadden verkondigd. Hij kon het paleis met de gouden poorten niet missen. Het was minstens een tiental verdiepingen hoger dan alle andere ziggoerats, boven de ingang stond met grote letters ORIGENES, wat op hemelniveau herhaald werd, en het had gouden poorten.

Bussen kwamen al bijeen op het plein voor het paleis en er stroomden gewintoeristen uit die het afvinkten in hun boek met zoekplaatjes van monolieten, waarna ze naar het volgende werden gereden.

Er vond een protest plaats in wat eruitzag als een aangewezen protestomheining. Aan de sfeer waarin op de de-

monstratie werd toegezien leidde professor Probruius af dat het iets was wat regelmatig plaatsvond en geen directe bedreiging vormde voor de veiligheid van het gebouw. Als het symbolische middelpunt van de zelfgenoegzaamheid van de republiek was het paleis drie jaar eerder het toneel geweest van de eerste ambachtsbroodrellen, de meest gewelddadige ordeverstoring in de geschiedenis van de republiek. Jarenlang was de enige activiteit in Urbs-Ludus de bouw van de torens geweest. Verder werd er niets gemaakt. Zelfs het brood werd ingevlogen van ergens anders en kwam altijd muf aan. De bevolking was witte gesneden broden, droge muffins en niet-elastische pizzabodems zat en demonstreerde zo massaal dat de autoriteiten een beroepsbevolking van geschoolde deegmakers moest importeren uit landen van buiten de muur. Maar dat had een onverwacht gevolg. Al snel drong in Urbs-Ludus het besef door dat de republiek volstroomde – niet met ambachtelijk brood, maar met ambachtslieden.

Een deel van de bevolking keerde zich tegen de anderen. De rijken hadden hun brioches, maar de armen moesten in ziekenhuizen aansluiten achter degenen die ze maakten. De misdaad nam toe – aanvankelijk kruimeldiefstal, maar vervolgens misdrijven tegen de persoon, vooral tegen vrouwen, die veel ambachtslieden kennelijk nooit eerder waren tegengekomen, althans niet in de onbescheiden kleding die in de republiek toepasselijk werd geacht voor de vrouwen en dochters van vastgoedontwikkelaars. Dit laatste ongenoegen werd in het paleis gezien als verder bewijs van de onverzadigbare ondankbaarheid van de mens en men gaf toestemming om deze laatste ontevredenheid te uiten, in alle rust, waar er toezicht op gehouden kon worden. Maar er kon geen twijfel over bestaan dat het volk – zij het een andere sociale laag ervan – weer uit klagen was.

Professor Probrius was naar het paleis gekomen voor een sollicitatiegesprek over de functie van docent voor de tweede zoon van de groothertog van Origenes, Fracassus, die door onvoorziene omstandigheden nu de beoogde erfgenaam was. Hij stelde zich voor bij de receptie, waar ze zo beledigd keken omdat hij geen jas droeg dat het hem wijzer leek hem aan en vervolgens weer uit te trekken. De beveiligingsmedewerkers waren streng maar glimlachten. Hij moest drie identiteitsbewijzen laten zien en zijn smartphone achterlaten in een postvak waarop INFORMATIE-OVERDRACHTAPPARATEN stond. Twee beveiligers fouilleerden hem, een voor het ene been, een voor het andere. Een derde, die een mondkapje droeg, vroeg hem ‘Aaa!’ te zeggen in een ballon. Het viel niet te zeggen welke middelen de nieuwste vijanden van de speleconomie, of het nu artisanofielen of artisanofoben waren, hierna zouden aanwijzen, en biologische oorlogsvoering, bacteriën die van mond tot mond werden doorgegeven, kon niet worden uitgesloten. Professor Probrius ademde uit: ‘Aaa!’ De ballon vulde zich, maar veranderde niet van kleur. Dat leek niemand ook verwacht te hebben. Vervolgens werd hij gevraagd om plaats te nemen. Boven de receptie hing een schilderij in de stijl van Titiaan, met de groothertog die golfde met de paus. Professor Probrius schudde zijn hoofd alsof het een caleidoscoop was en hij de vormen erin wilde veranderen. Er weerspiegelde zo veel licht van de kristallen kroonluchters dat hij wellicht niet echt zag wat er was. Maar nee: daar, leunend op zijn zilveren putter, was de groothertog van Origenes, en tegenover hem, lachend met een kardinaal die naast hem stond als zijn caddy, was de paus. De enige vraag die nog restte was of het schilderij een echte gebeurtenis herdacht of een denkbeeldige.

Uiteindelijk werd hij meegenomen in een lift naar de

honderdzeventiende verdieping en voorgeleid naar de groot-hertog en groothertogin. Hoewel ze aan een tafel zaten en het bordspel Cashflow speelden, waren ze gekleed en opgedirkt alsof ze een filmploeg verwachtten, de groother-tog bepoederd en behangen met zijn medailles, de groot-hertogin, nog meer bepoederd, in een duizelingwekkend laag uitgesneden avondjurk met lovertjes die aan één kant op een paperclip na volledig open leek te zijn. Ze moest haar schoenen met vervaarlijk hoge hakken uit hebben ge-had, want ze schoof haar voeten er nog in toen hij binnen-kwam. Professor Probrius wilde daar niet naar staren en telde haar ribben. Ze was een kop groter dan de groother-tog en door de waarderende blikken waarmee de groother-tog van tijd tot tijd naar haar opkeek dacht Probrius dat hij dat fijn vond en het helemaal niet erg gevonden zou hebben als ze twee koppen groter was geweest. Het haar van hen beiden had de kleur van citroenvla, dat van de groothertogin lang en ergerlijk meisjesachtig als dat van Alice in Wonderland, dat van de groothertog in laagjes, waardoor het eruitzag als de tompoezen die nu overal in de republiek verkrijgbaar waren in de betere bakkerijen. Pro-fessor Probrius kon niet zeggen hoe oud ze waren. De uit-drukking ‘eeuwig jong’ kwam bij hem op. De groother-to-gin had de gebruikelijke operaties aan haar borsten gehad en zag er vermoeid uit door het gewicht dat ze moest mee-torsen.

Professor Probrius werd hartelijk begroet, en de groot-hertog sloeg hem op de schouder zoals Probrius zich voor-stelde dat hij dat bij de achttiende tee bij de paus had ge-daan.

‘Bitterkoud buiten vandaag, hoor ik,’ zei de groother-tog.

Probrius wist niet goed wat hij moest zeggen. Hij was

een man van principes, maar een van die principes was machthebbers niet onnodig tegen zich in het harnas jagen.

‘Dat heb ik niet zo ervaren, uwe hoogheid,’ antwoordde hij. ‘Maar het is dan ook mogelijk dat ik mijn eigen eco-klimaat met me meedraag.’

‘U hebt geluk, professor,’ zei de groothertog. ‘Het paleis heeft nucleaire verwarming, maar we hebben het nog steeds ijskoud. Ik heb vandaag al ons personeel de opdracht gegeven een extra vest te dragen.’

De kracht van suggestie was dusdanig dat professor Probrius zich even zorgen maakte over de groothertogin, die als het niet warm was geweest blootgesteld zou worden aan de kou.

Ze glimlachte toen ze zijn bezorgdheid opmerkte en trok haar jurk om zich heen.

‘De groothertogin moet ook haar eigen ecoklimaat met zich meedragen,’ zei de groothertog. ‘Ze weigert een vest aan te trekken.’

Professor Probrius wist niet goed of een compliment over de onversaagdheid van de groothertogin op zijn plek was. Gelukkig kwam ze hem te hulp voordat hij er eentje kon bedenken. ‘Het zou mooi zijn, professor,’ en ze boog langzaam naar voren, ‘als we een foto hadden. We fotograferen al onze gasten.’

Professor Probrius ging ervan uit dat dit een eufemisme was voor nog een securitycheck en maakte zich klaar om nogmaals ‘Aaa!’ te zeggen, maar het koninklijke stel positioneerde zich eenvoudigweg aan weerszijden van hem. De groothertogin viste in haar tasje, vond wat ze zocht en stak een arm uit. Volgen armen de wet van het dynamische evolutionaire proces en werden ze langer, kon Probrius zich nog net afvragen voordat de groothertogin ‘Smile’ zei. Lachend maakte ze een selfie.

Boven hen, op een rij monitoren, was in drievoud te zien dat de groothertogin een selfie van zichzelf maakte terwijl ze een selfie van zichzelf maakte.

Met een licht huppelende beweging die deed denken aan een meisje dat hinkelt op een vloerkleed ging ze hun voor naar een aangrenzende kamer, waar een grootse theetafel klaarstond, als voor een delegatie van duizend mensen. Een porseleinen etagère met tien lagen, als replica van een Origenes-tafel, stroomde over met hapjes voor op een kinderfeestje – cakejes in pastelkleuren, minihotdogs, bagelslangen en aardappelmantjes met Smarties als ogen. Probrius kreeg een milkshake aangeboden en mocht zijn eigen kleur rietje kiezen.

Door de hittenevel bood de kamer een prachtig uitzicht over de stad. ‘Vanuit dit raam,’ zei de groothertogin, ‘kijken we neer op onze concurrenten.’

‘Mijn vrouw drukt zich nogal kleurrijk uit, professor,’ zei de groothertog. ‘Dat komt door haar geboorte in een ander land en omdat ze boeken leest. Ik zie ze niet als concurrenten.’

Er volgde een ingewikkelde omschrijving, die zelfs professor Probrius moeite kostte om bij te houden, van het meritocratische systeem dat titels toekende aan ontwikkelaars in verhouding tot de hoogte en het luxequotiënt van de hotelcomplexen, appartementsgebouwen, winkelcentra en dergelijke die ze hadden opgetrokken. Dus waar een paar appartementen en een casino buiten de stad je wellicht de titel van baronet zouden opleveren, zouden ze je geen burggraaf maken. Hij herinnerde de professor eraan dat er veel veranderd was sinds het Monopoly-spel dat ze allemaal in hun jeugd hadden gespeeld, waar een bescheiden bungalow op jouw terrein je tegenstander op de rand van een faillissement kon brengen. De groothertog zelf was

vandaag werkzaam in de fantasiemarkt en hield vast aan zijn titel met dien verstande dat hij de ontevredenen zou blijven imponeren met felle lichten, skipistes midden in de stad en panoramazwembaden. Het deed er geen jota toe dat ze zich nooit konden veroorloven in een van zijn gefortificeerde hotels te slapen. Het volstond dat ze van het bestaan ervan wisten. Zijn zoon Fracassus zou de taak krijgen de schaal van onverantwoorde ontwikkeling – onverantwoord in de betekenis van onbeperkt – uit te breiden die het Huis van Origenes had ingezet.

‘Hij bedoelt het verhogen van de winst,’ merkte de groothertogin op.

Ze sprak het woord uit met zo’n sterke v-klank dat professor Probrius zich afvroeg of het in haar geboorteland een andere betekenis had. Ook vroeg hij zich af of de groothertog en groothertogin op een bepaald niveau in hun huwelijk op voet van oorlog verkeerden.

‘Mijn vrouw,’ vervolgde de groothertog, ‘is een moeder. Ze maakt zich zorgen over de druk op haar zoon. Hoe hoger Fracassus in haar ogen steeg, hoe verder hij kon vallen. Maar mannen vallen alleen omdat ze hun concentratie verliezen, hun belangen spreiden, andere dingen opmerken; Fracassus heeft geen interesses en merkt niets op. Als we Monopoly spelen gooit hij de dobbelstenen alsof het handgranaten zijn. Hij bouwt een stad terwijl ik wegwijn in de gevangenis. Vergeef me als ik trots op hem ben. Hij is niet zoals andere jongens. Hij verspilt geen tijd met het verzamelen van postzegels, naar muziek luisteren of moppen vertellen. Het strekt hem tot eer als hij een mop niet begrijpt. Plezier is een overwinning voor Fracassus. Spelen is oorlog voor Fracassus.’

De groothertog wierp professor Probrius een snelle blik toe, alsof hij een vroege alliantie van gevoelige zielen wilde aangaan.

‘Goed,’ zei de groothertog toen de thee was afgeruimd.
‘Zullen we ter zake komen?’

‘Zeker,’ zei professor Probrius, die zijn meest charmante glimlach vond en bedacht hoe heerlijk het was om zich niet langer in een universitaire omgeving te bevinden en moest uitkijken bij elk woord dat hij uitsprak. ‘*À nos moutons.*’

De groothertog keek naar de groothertogin en de groothertogin keek naar de groothertog. Wat de aard van hun strijd ook was, het was alsof ze weer op dezelfde golfengete zaten en op dat moment unaniem hadden besloten dat ze de juiste man hadden gevonden.

‘Laten we elkaar bij de voornaam noemen,’ zei de groothertogin.

Probrius hield zijn hoofd schuin. ‘Mijn naam is Kol-skeggur, uwe hoogheden,’ zei hij.

‘En wij zijn de groothertog en de groothertogin van Origenes,’ antwoordde de groothertog. ‘We hebben het volgende probleempje...’

